

Wpływ jakości powierzchni złomu stopów miedzi na wyniki pomiaru składu chemicznego

Czynniki wpływające na dokładność pomiaru składu chemicznego złomu

Analizowane czynniki

- Chropowatość powierzchni
- Grubość i rodzaj powłoki lakierniczej
- Rodzaj spektrometru

Pomiary składu chemicznego

- **SPECTROTEST** – spektroskopia emisyjna wzbudzana iskrą (OES)
- **Spectro Xsort** – spektroskopia fluorescencji rentgenowskiej (XRF)
- **Hitachi VULCAN Expert** – spektroskopia plazmy indukowanej laserem (LIBS)

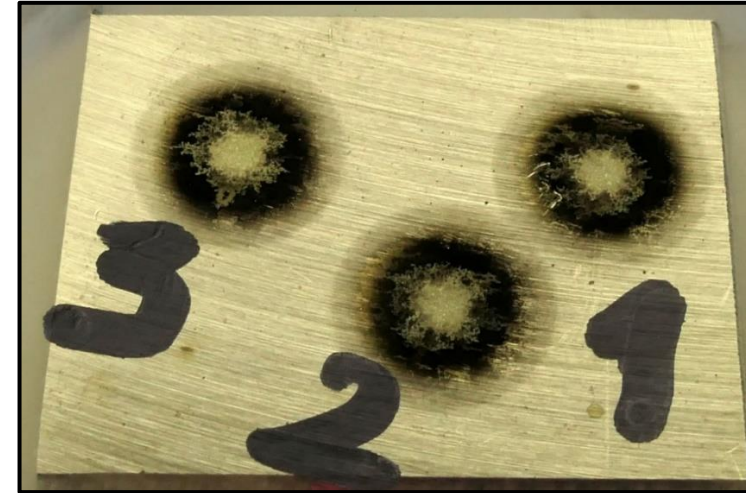
SPECTROTEST – spektroskopia emisyjna wzbudzana iskrą (OES)

Zalety:

- Wysoka dokładność pomiaru
- Powtarzalność wyników pomiarów
- Każdy pierwiastek stopowy

Wady:

- Długi czas pomiaru (≈ 60 sekund)
- Konieczność przygotowania powierzchni
- Wyraźny ślad pomiaru na mierzonej powierzchni (*może być także zaletą*)
- Nagrzewanie powierzchni
- Zastosowanie gazu osłonowego
- Konieczność częstej recalibracji
- Długi czas uruchomienia urządzenia (do 1 godziny)

Spectro Xsort – spektroskopia fluorescencji rentgenowskiej (XRF)

Zalety:

- Krótki czas pomiaru (≈ 5 sekund – program *standard*)
- Brak śladu pomiaru na powierzchni
- Łatwość obsługi
- Szybka rekaliibracja

Wady:

- Długi czas pomiaru (≈ 30 sekund – program *light element*)
- Występowanie promieniowania X (bezpieczeństwo operatora)

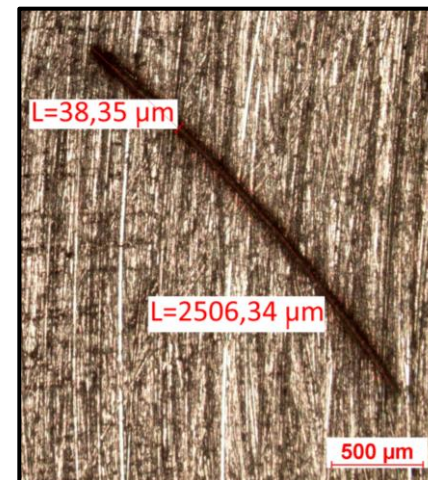
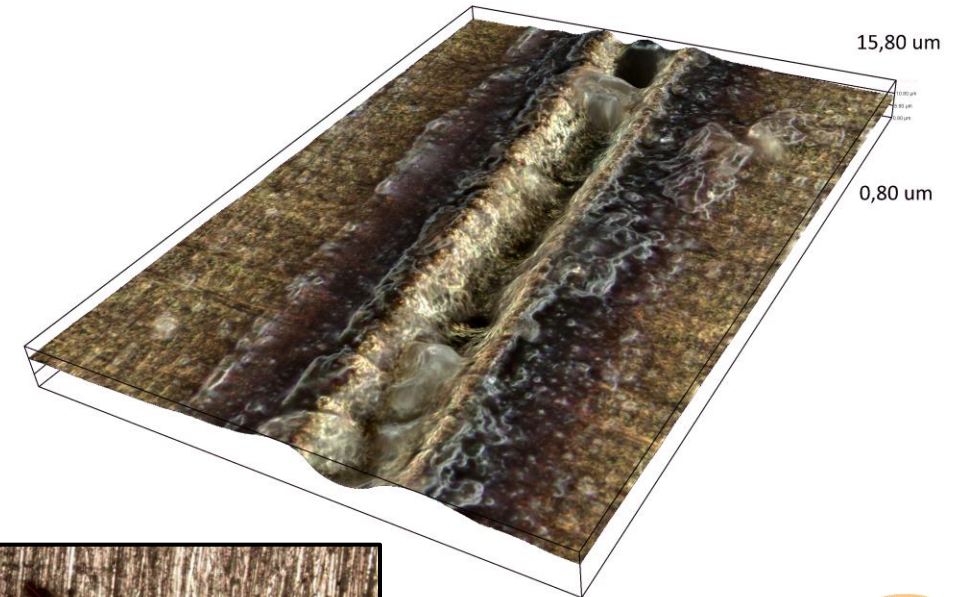
Hitachi VULCAN Expert – spektroskopia plazmy indukowanej laserem (LIBS)

Zalety:

- Krótki czas pomiaru (≈ 5 sekund)
- Wstępne oczyszczenie próbki
- Łatwość korekcji krzywych kalibracyjnych
- Łatwość obsługi

Wady:

- Ślad na powierzchni
- Mały obszar pomiarowy
- *Zastosowanie gazu ochronnego*

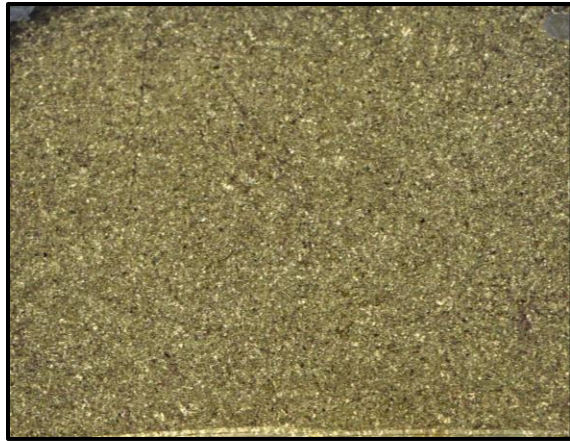
Wpływ chropowatości powierzchni

Metodyka badań

Nr próbki	Widok złomu wytypowanego do badań	Oznaczenie stopu	Technologia wykonania
1		CuZn37	Obróbka plastyczna
2		CuSn5Zn5Pb5	Odlew
3		CuZn35Pb1.5	Odlew
4		CuSn10P	Obróbka plastyczna
5		CuZn39Pb3	Obróbka plastyczna

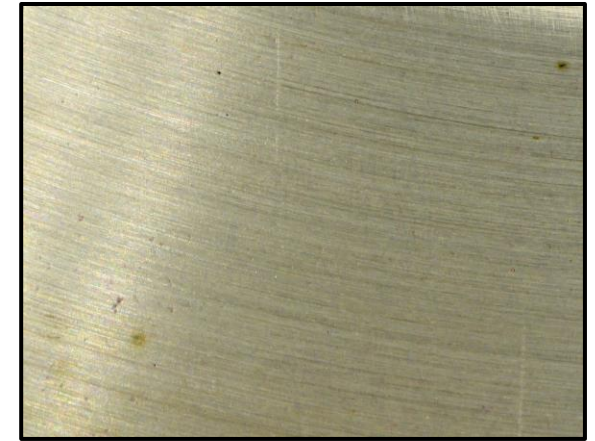
Chropowatość powierzchni

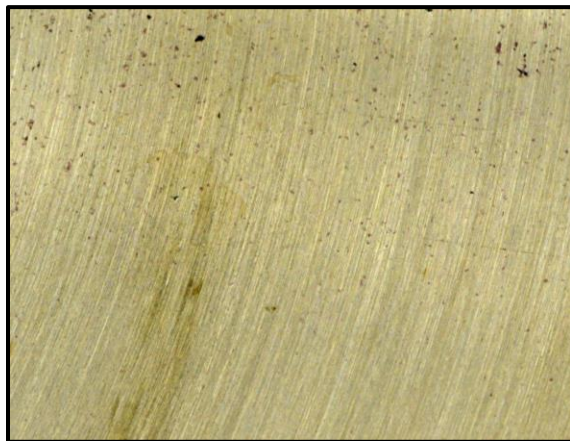
Piaskowanie

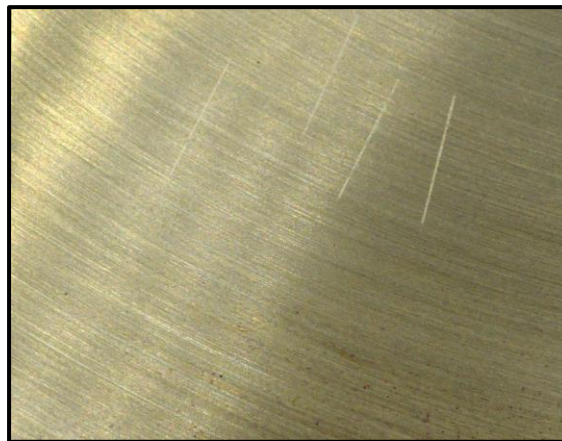
P120

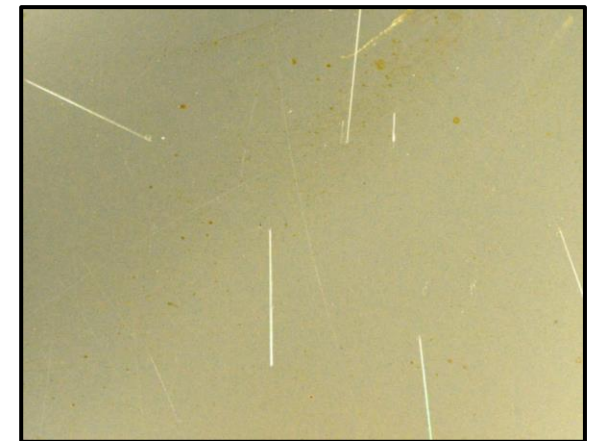
P400

P800

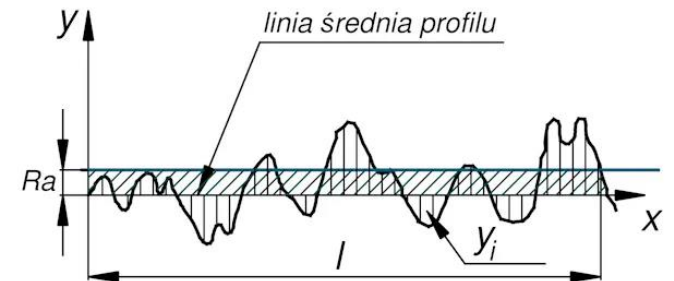
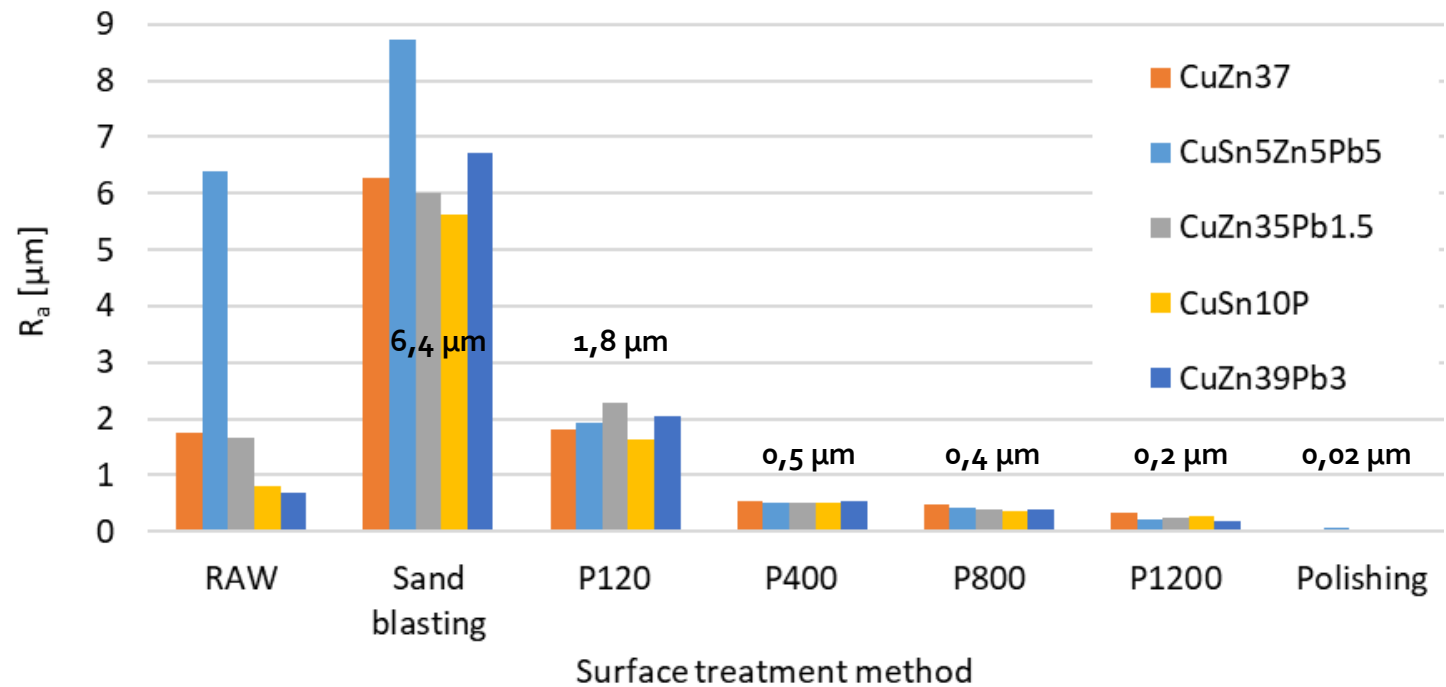
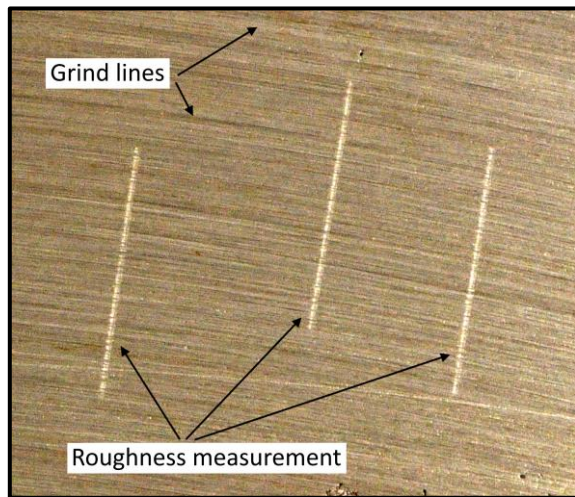
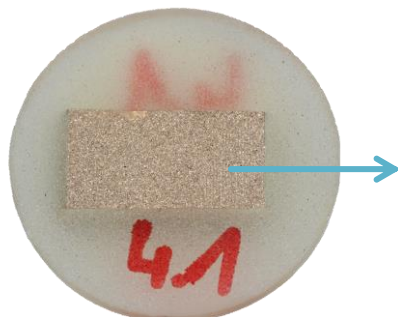
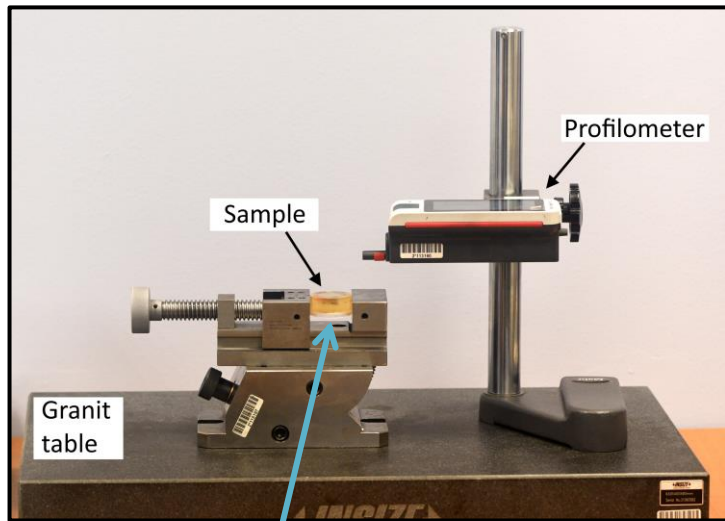

P1200

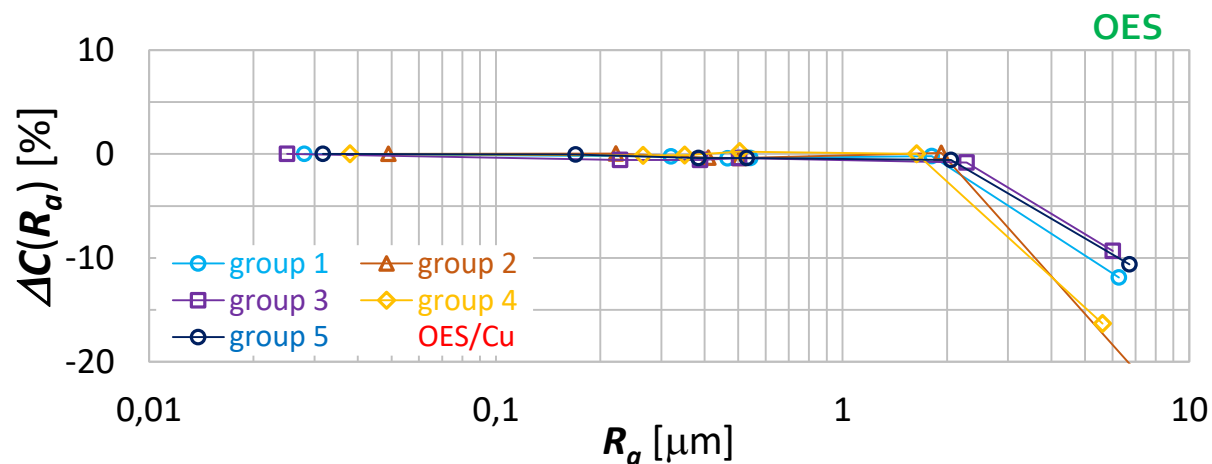
Polerowanie

Pomiar chropowatości powierzchni

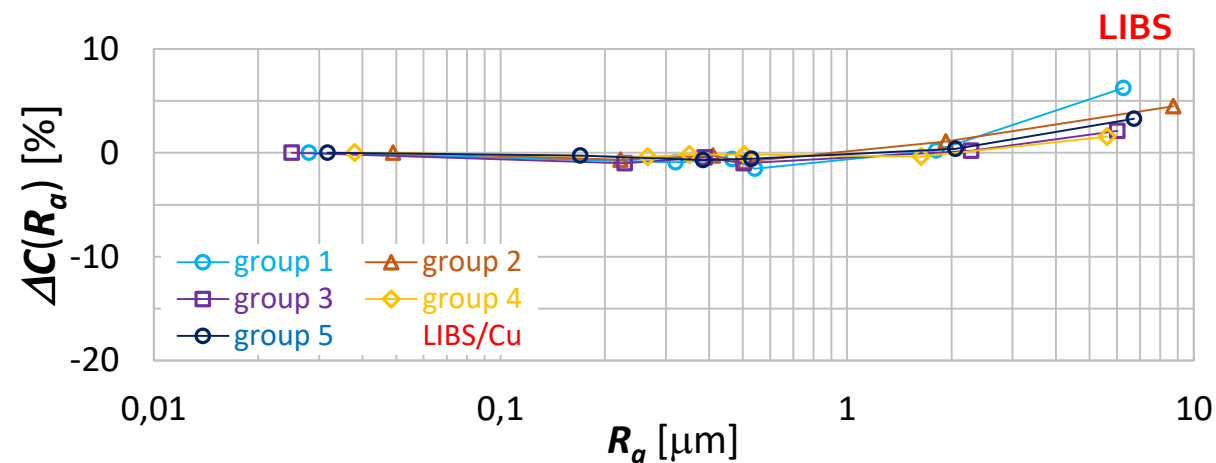
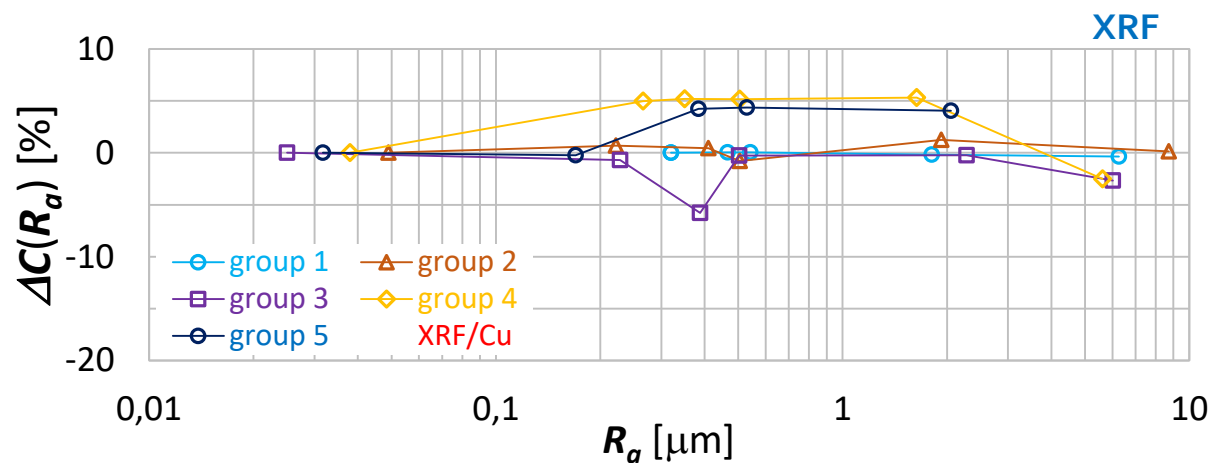

Wpływ chropowatości powierzchni

Wyniki – Cu

Grupa	Gatunek
1	CuZn37
2	CuSn5Zn5Pb5
3	CuZn35Pb1.5
4	CuSn10P
5	CuZn39Pb3

$$\Delta C(R_a) = C(R_a) - C(\text{ref})$$

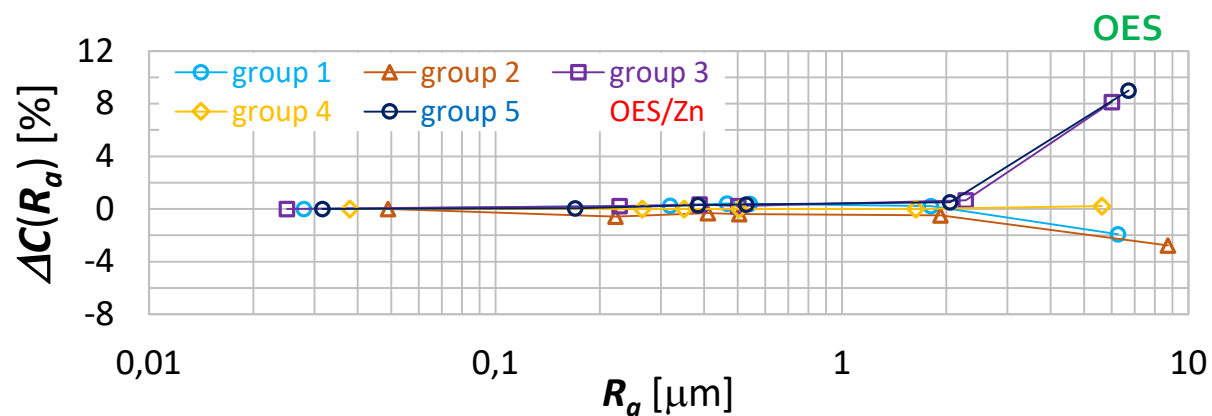
$C(R_a)$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o chropowatości R_a ,

$C(\text{ref})$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o najmniejszej chropowatości R_a .

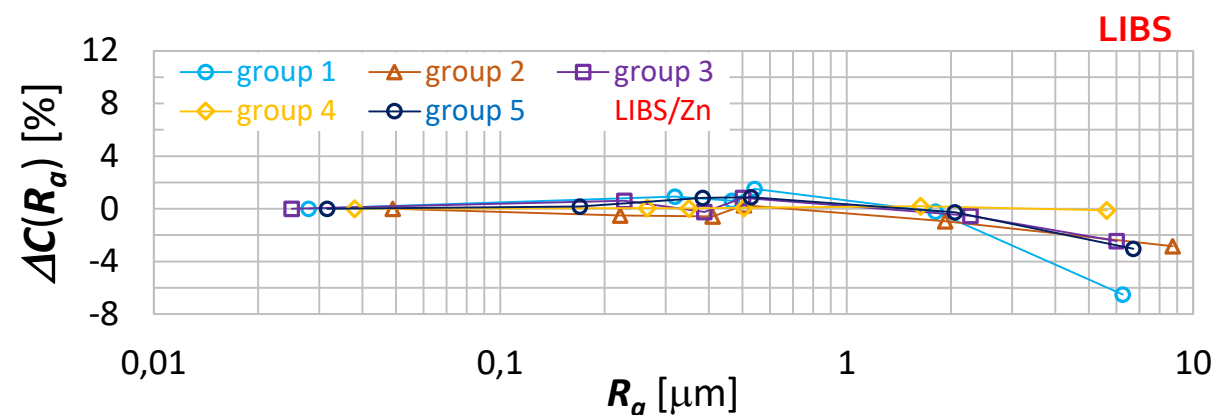
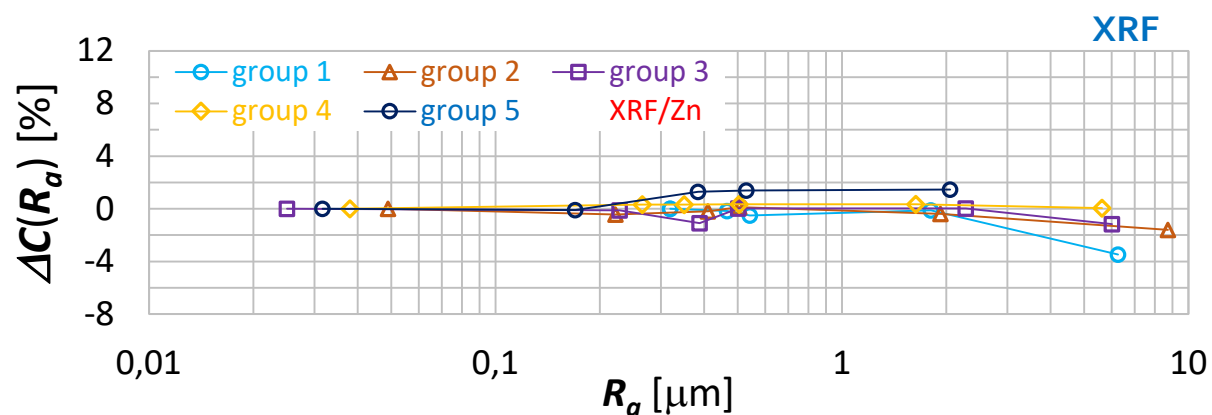

Wpływ chropowatości powierzchni

Wyniki – Zn

Grupa	Gatunek
1	CuZn37
2	CuSn5Zn5Pb5
3	CuZn35Pb1.5
4	CuSn10P
5	CuZn39Pb3

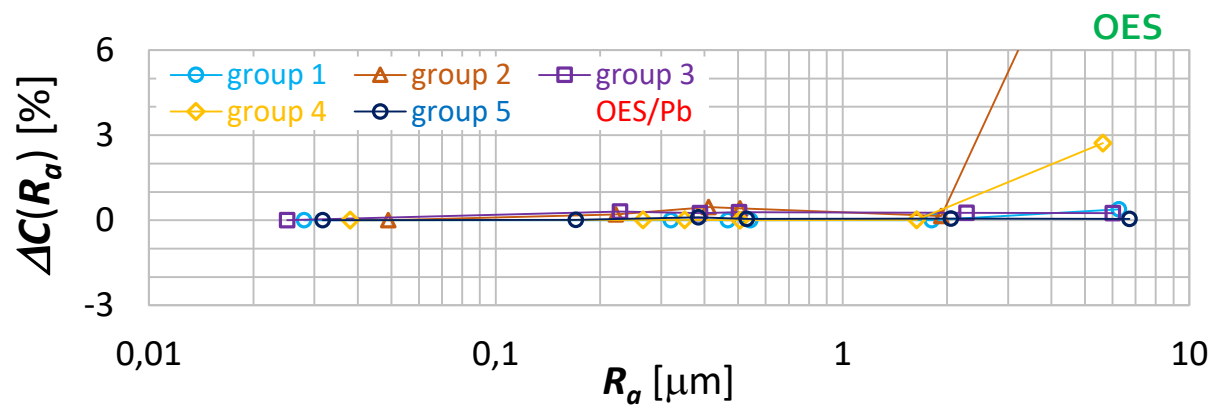
$$\Delta C(R_a) = C(R_a) - C(\text{ref})$$

$C(R_a)$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o chropowatości R_a ,

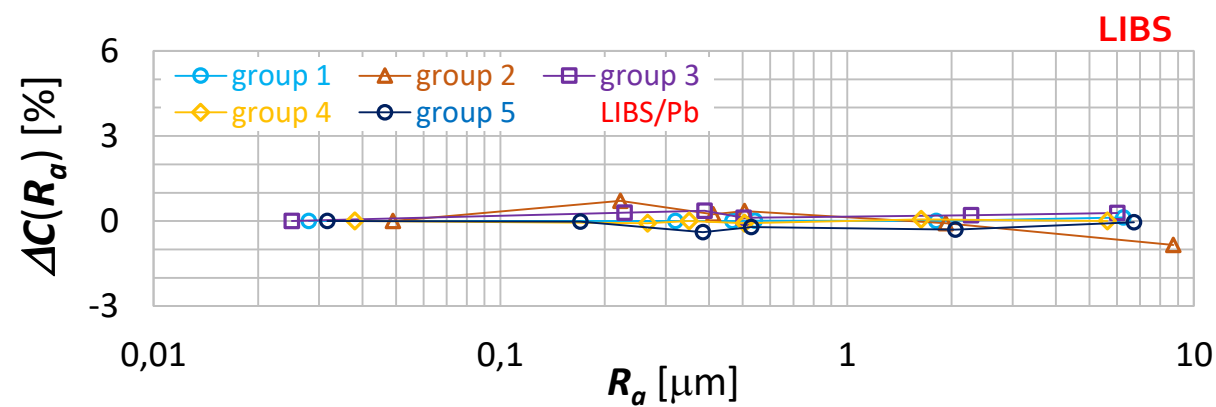
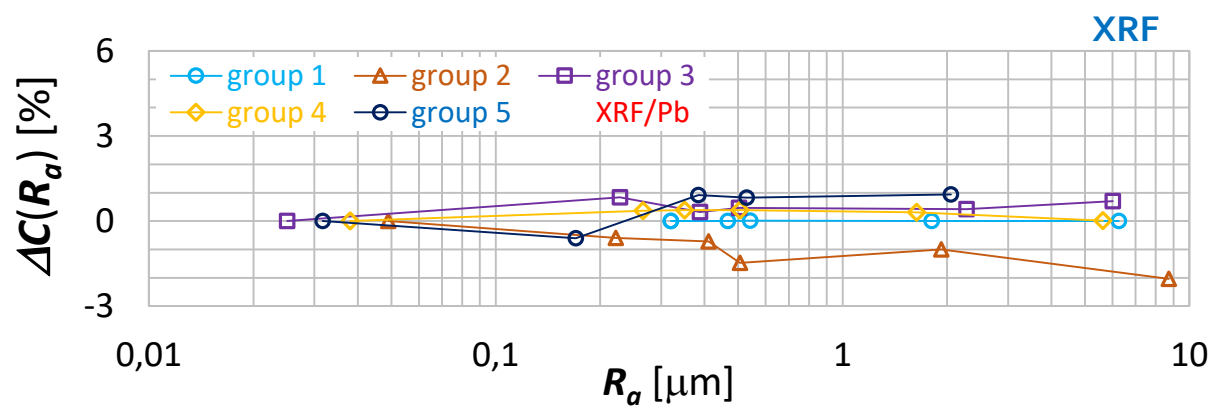
$C(\text{ref})$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o najmniejszej chropowatości R_a .

Wpływ chropowatości powierzchni

Wyniki – Pb

Grupa	Gatunek
1	CuZn37
2	CuSn5Zn5Pb5
3	CuZn35Pb1.5
4	CuSn10P
5	CuZn39Pb3

$$\Delta C(R_a) = C(R_a) - C(\text{ref})$$

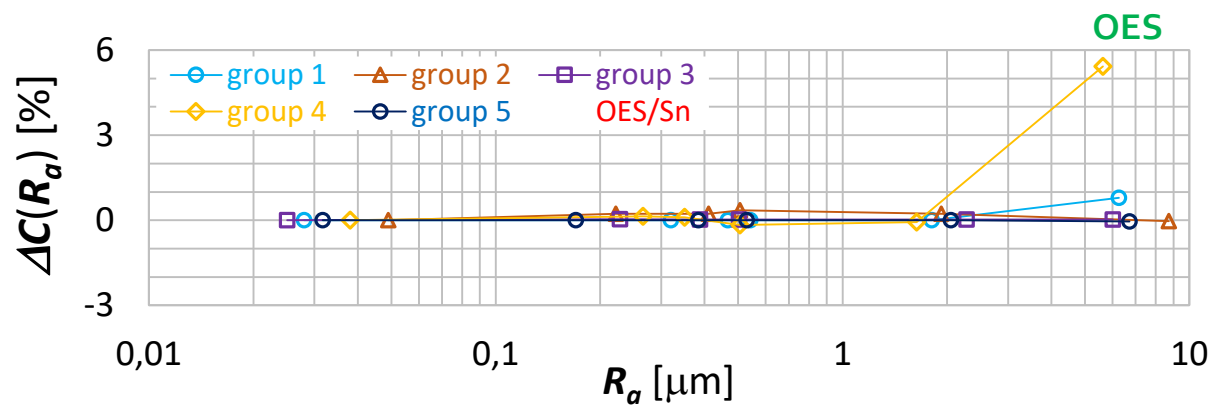
$C(R_a)$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o chropowatości R_a ,

$C(\text{ref})$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o najmniejszej chropowatości R_a .

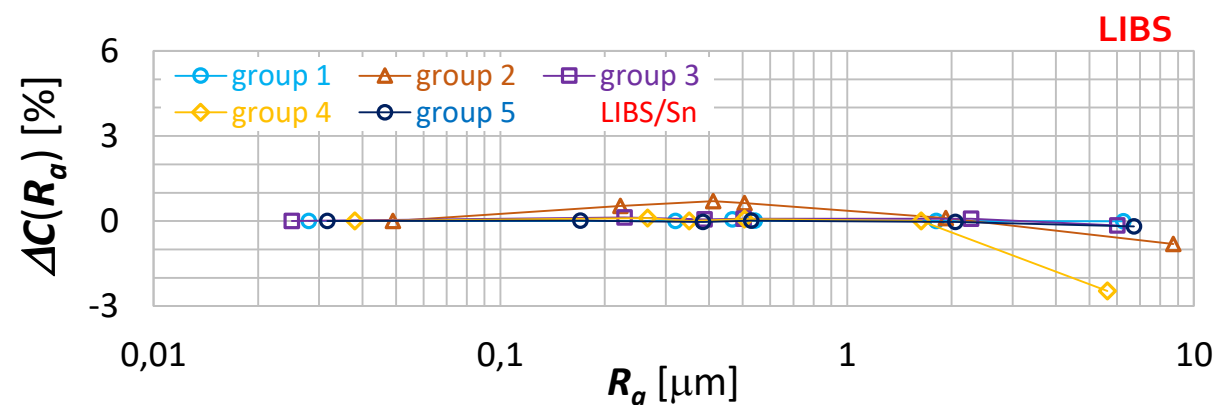
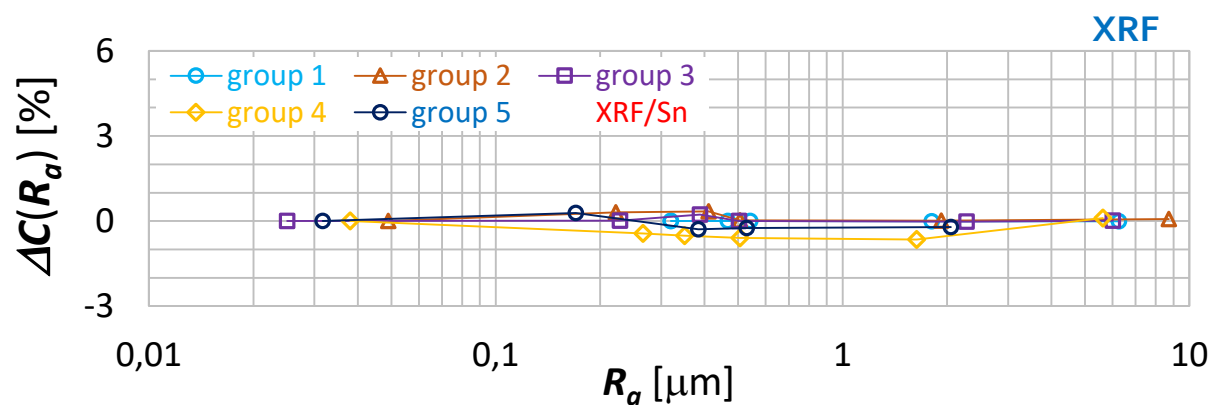

Wpływ chropowatości powierzchni

Wyniki – Sn

Grupa	Gatunek
1	CuZn37
2	CuSn5Zn5Pb5
3	CuZn35Pb1.5
4	CuSn10P
5	CuZn39Pb3

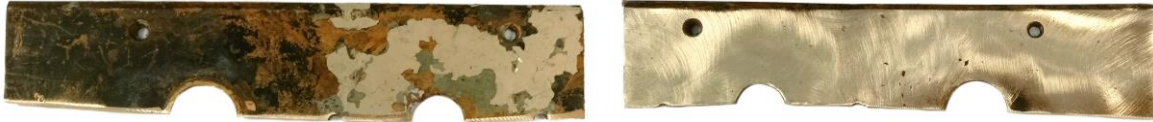
$$\Delta C(R_a) = C(R_a) - C(\text{ref})$$

$C(R_a)$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o chropowatości R_a ,

$C(\text{ref})$ – wynik pomiaru zawartości wybranego pierwiastka dla powierzchni próbki o najmniejszej chropowatości R_a .

Wpływ powłoki lakierniczej

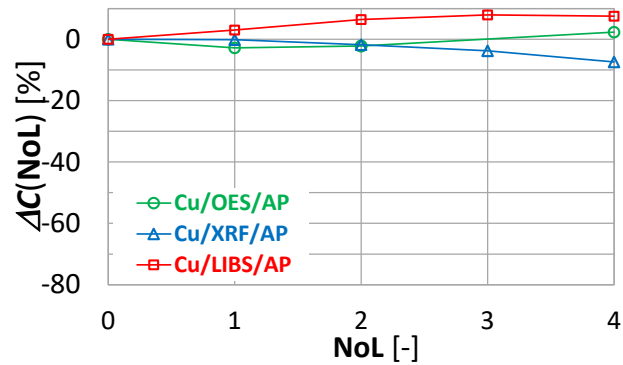
Metodyka badań

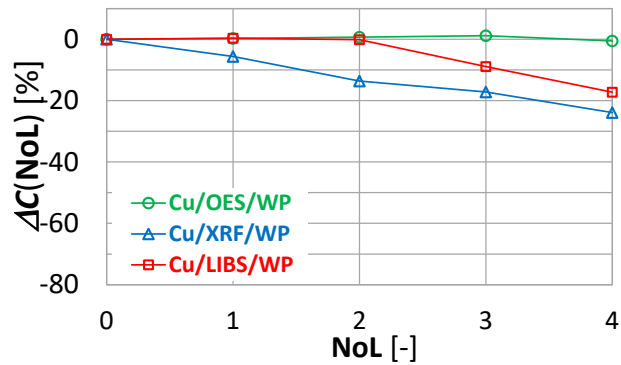
Rodzaj	Skrót	Gatunek stopu	Sposób nanoszenia
Alkidowa	AP (alkyd paint)	CuZn38Pb2Al	Napylanie
Wodna	WP (water paint)	CuZn40Pb2	Napylanie
Antykorozyjna	ACP (anti-corrosion paint)	CuZn15Sn3	Pędzel
Olejno-alkidowa	OAP (oil-alkyd paint)	CuZn42Pb2	Pędzel
Emalia akrylowa	AE (acrylic enamel)	CuZn24	Pędzel
Emalia olejno-ftalowa	OPE (oil-phthalate enamel)	CuZn15Sn3	Pędzel

Wpływ powłoki lakierniczej – wyniki dla Cu

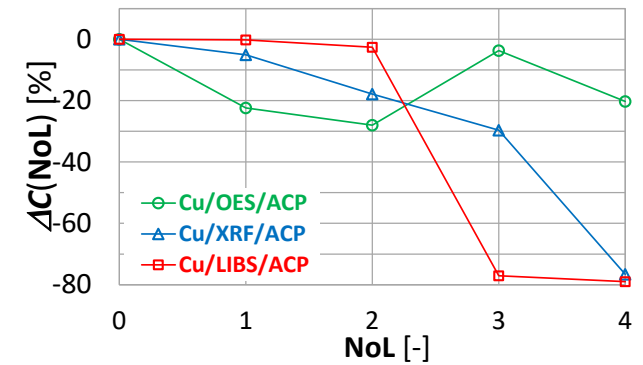
Alkidowa / CuZn38Pb2Al

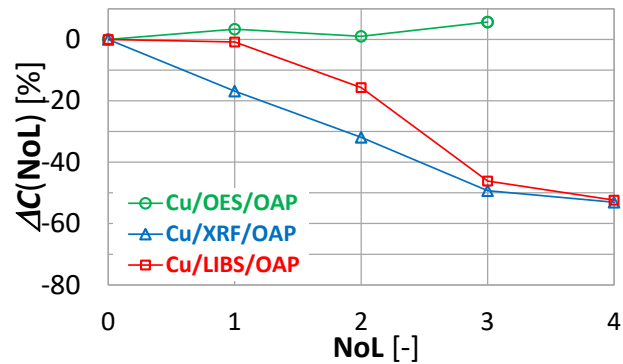
Wodna / CuZn40Pb2

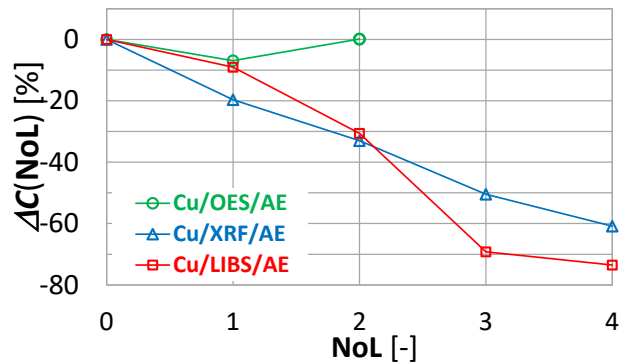
Antykorozyjna / CuZn15Sn3

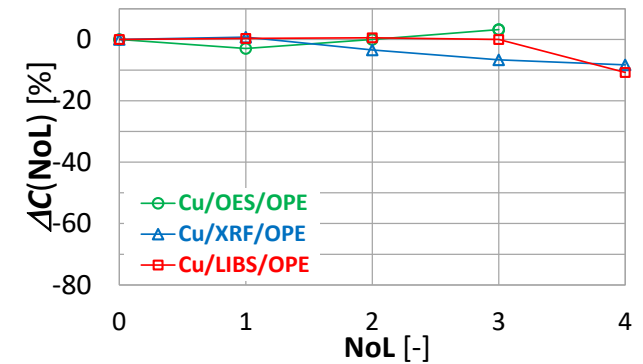
Olejno-alkidowa / CuZn42Pb2

Emalia akrylowa / CuZn24

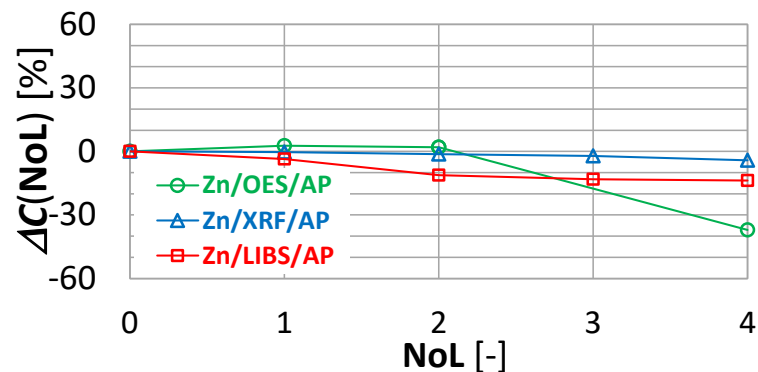

Emalia olejno-ftalowa / CuZn15Sn3

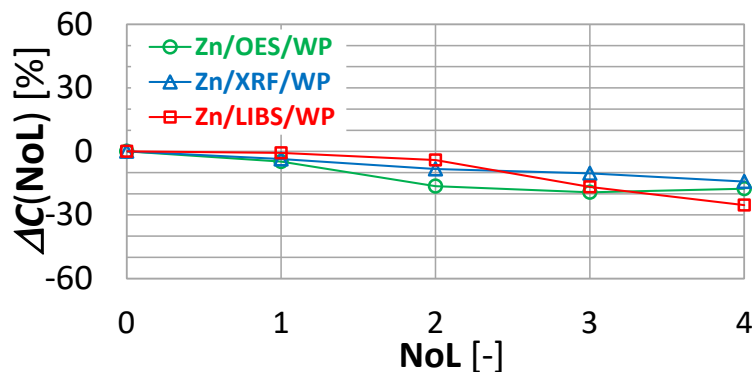

Wpływ powłoki lakierniczej – wyniki dla Zn

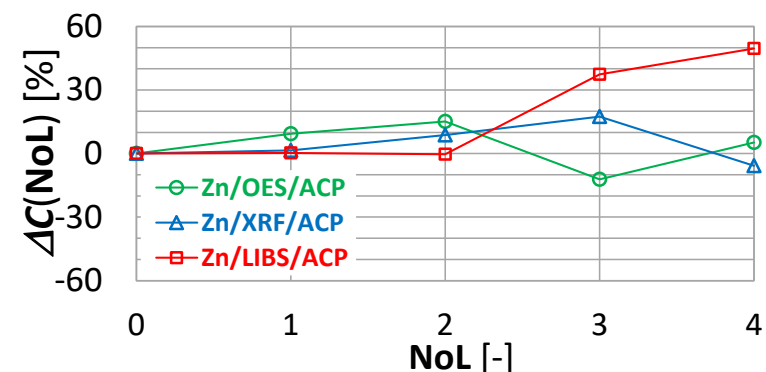
Alkidowa / CuZn38Pb2Al

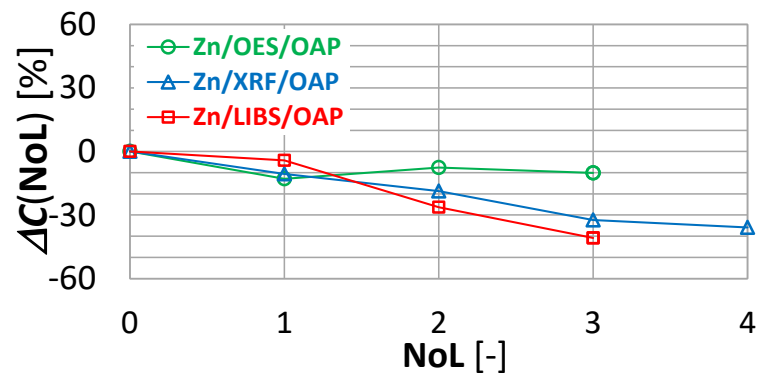
Wodna / CuZn40Pb2

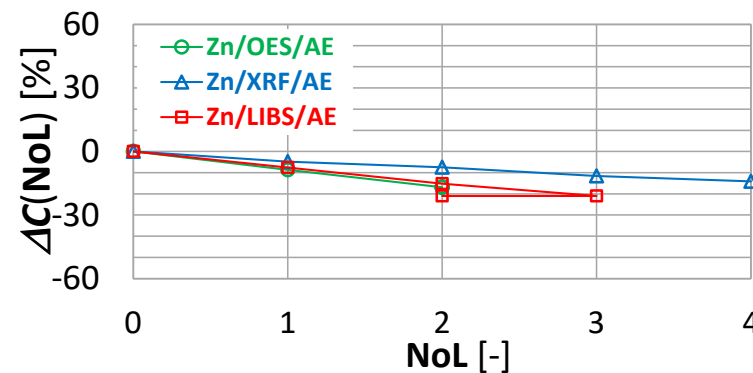
Antykorozyjna / CuZn15Sn3

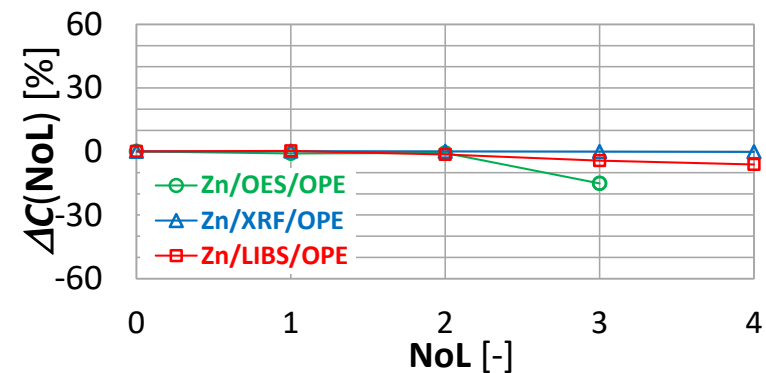
Olejno-alkidowa / CuZn42Pb2

Emalila akrylowa / CuZn24

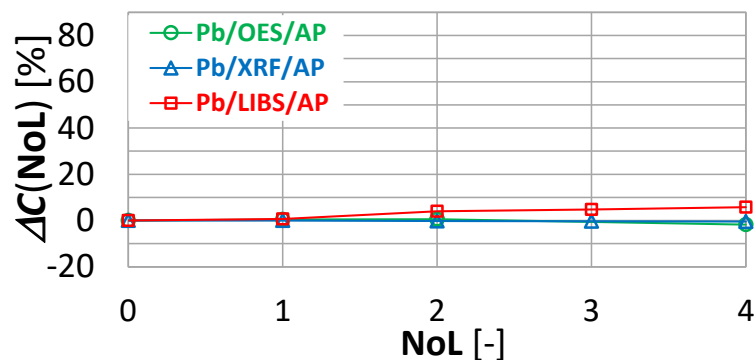

Emalia olejno-ftalowa / CuZn15Sn3

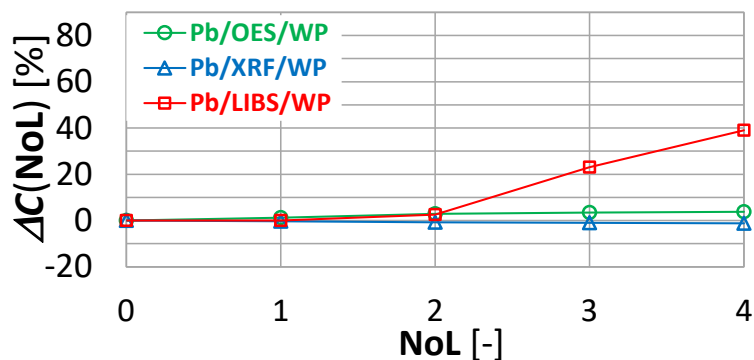

Wpływ powłoki lakierniczej – wyniki dla Pb

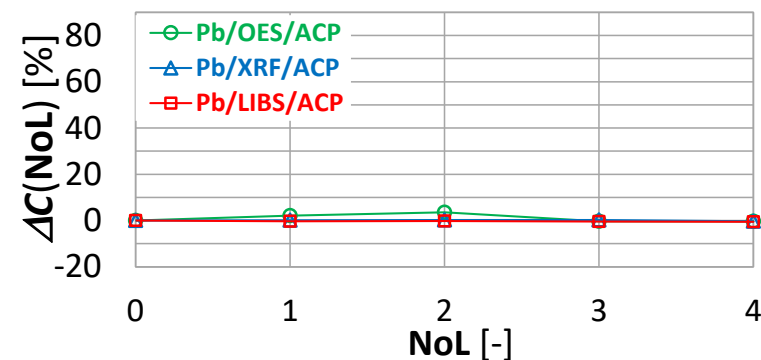
Alkidowa / CuZn38Pb2Al

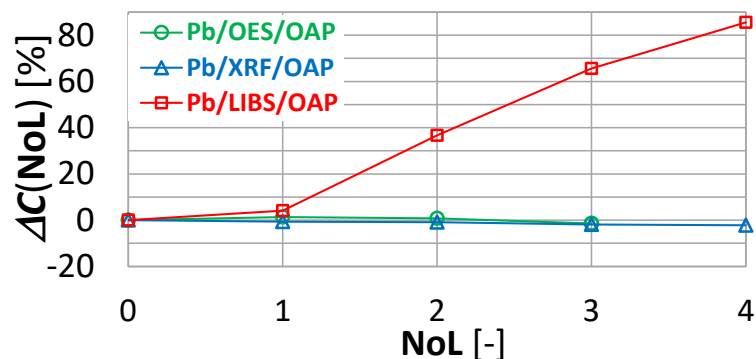
Wodna / CuZn40Pb2

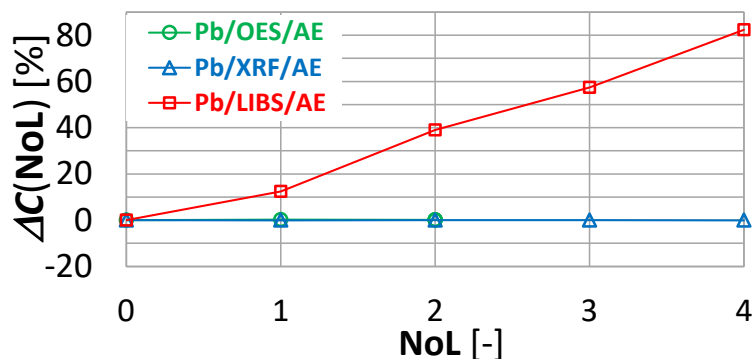
Antykorozyjna / CuZn15Sn3

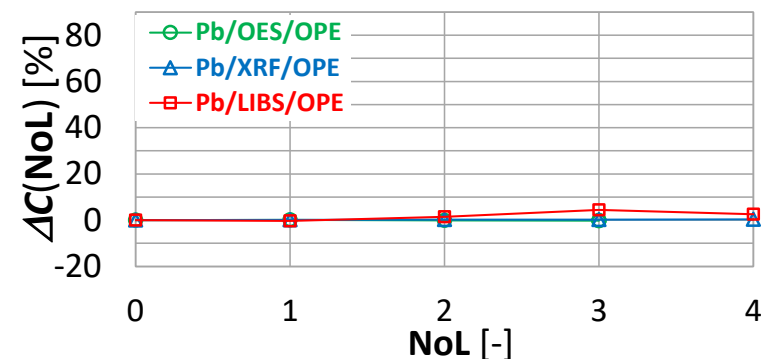
Olejno-alkidowa / CuZn42Pb2

Emalila akrylowa / CuZn24

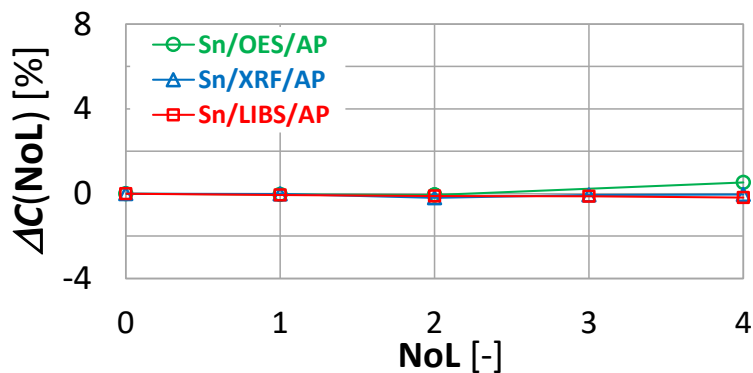
Emalia olejno-ftalowa / CuZn15Sn3

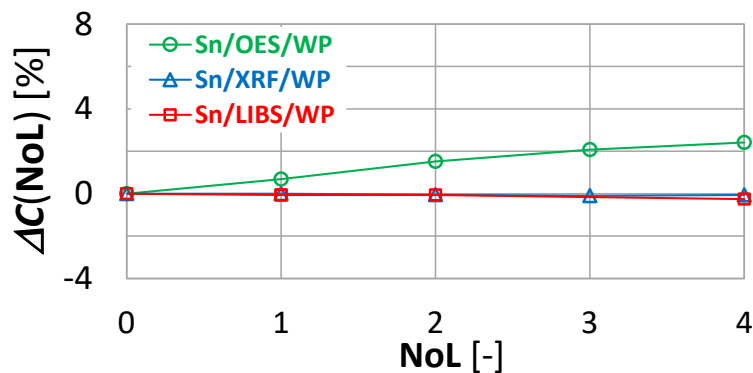

Wpływ powłoki lakierniczej – wyniki dla Sn

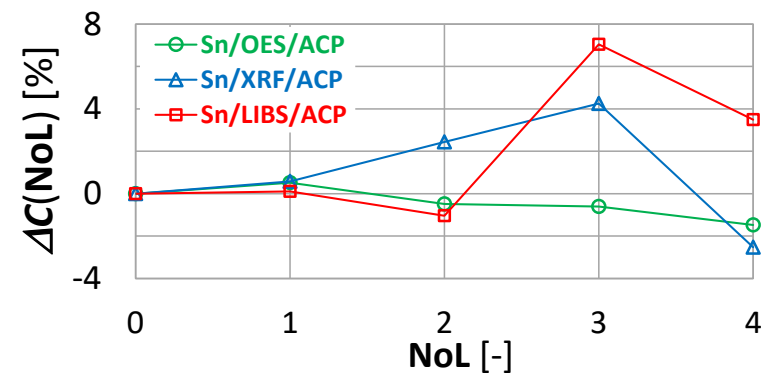
Alkidowa / CuZn38Pb2Al

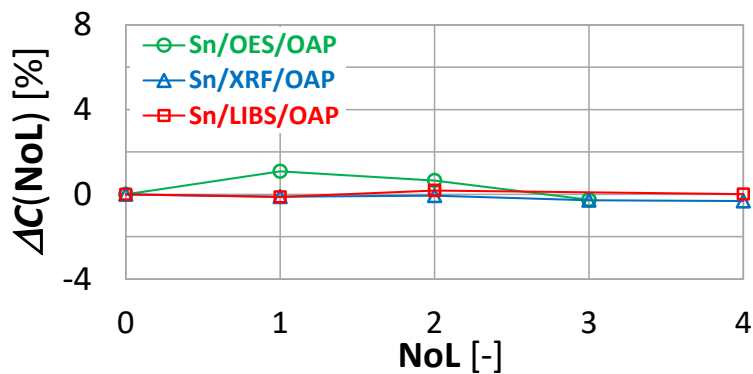
Wodna / CuZn40Pb2

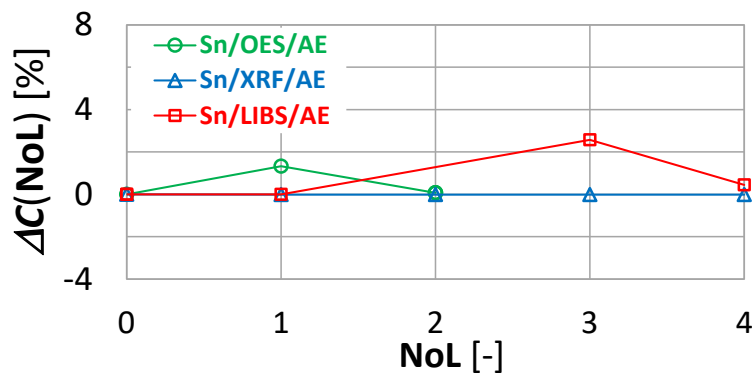
Antykorozyjna / CuZn15Sn3

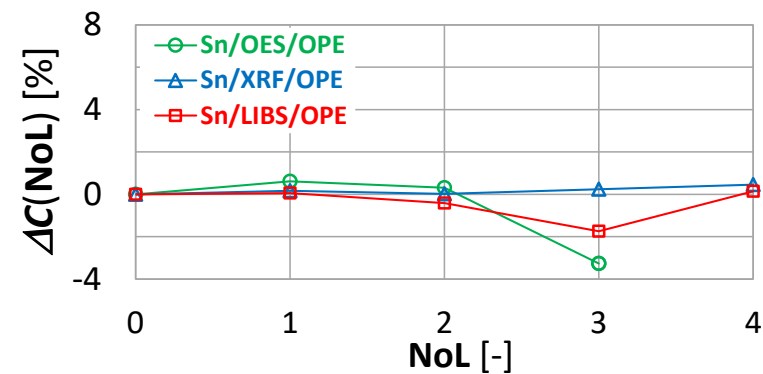
Olejno-alkidowa / CuZn42Pb2

Emalia akrylowa / CuZn24

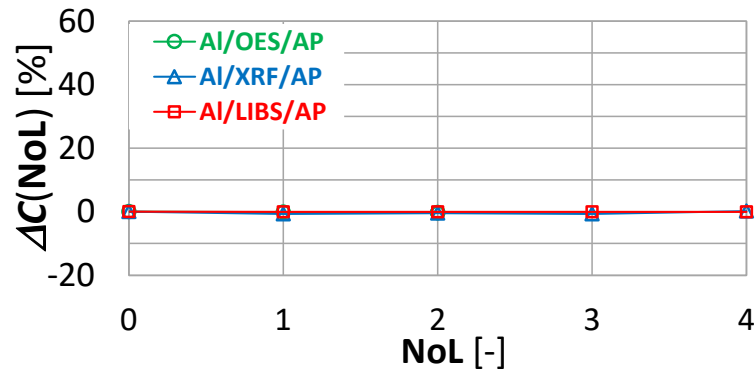

Emalia olejno-ftalowa / CuZn15Sn3

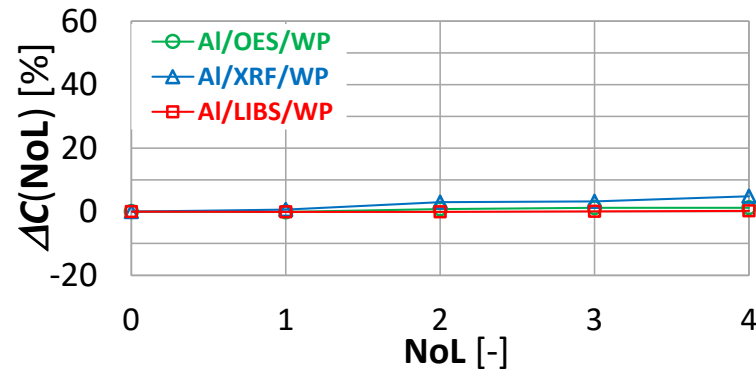

Wpływ powłoki lakierniczej – wyniki dla Al

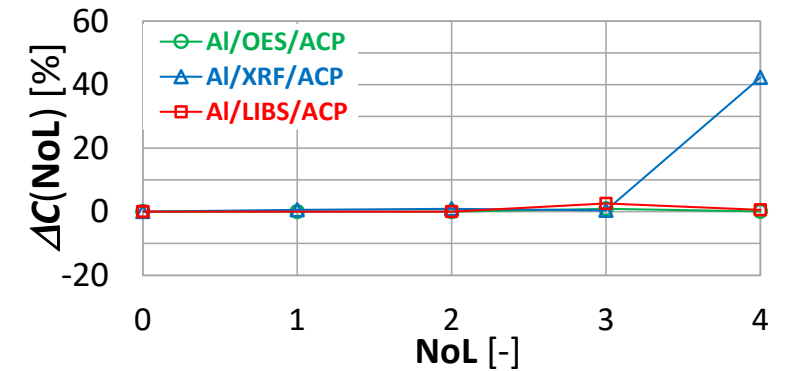
Alkidowa / CuZn38Pb2Al

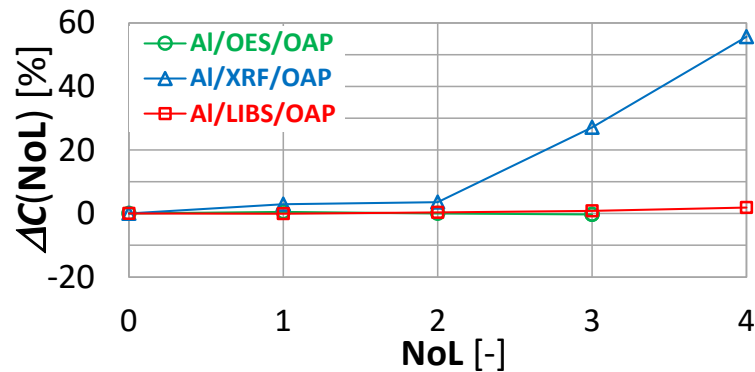
Wodna / CuZn40Pb2

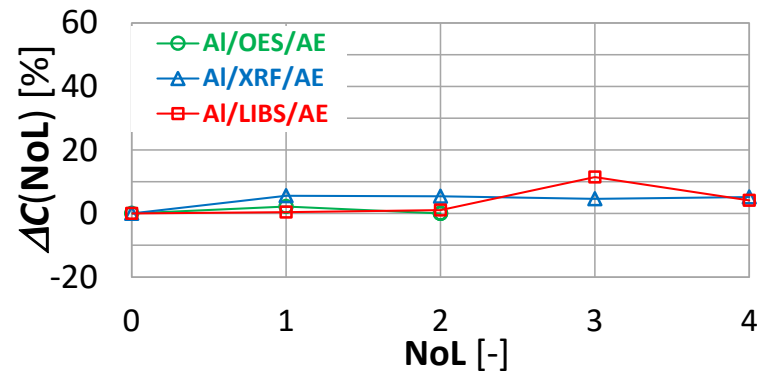
Antykorozyjna / CuZn15Sn3

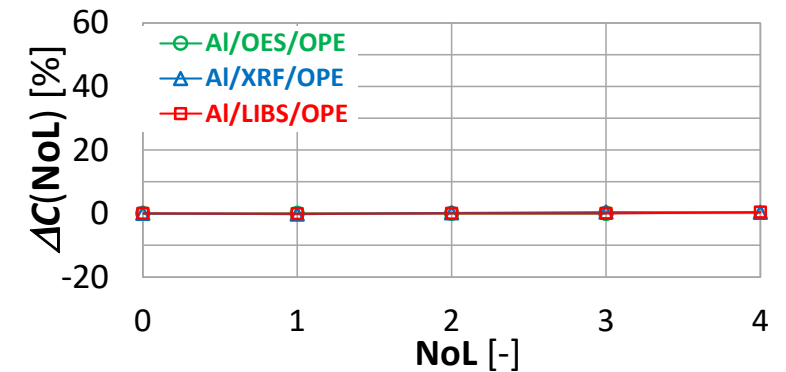
Olejno-alkidowa / CuZn42Pb2

Emalila akrylowa / CuZn24

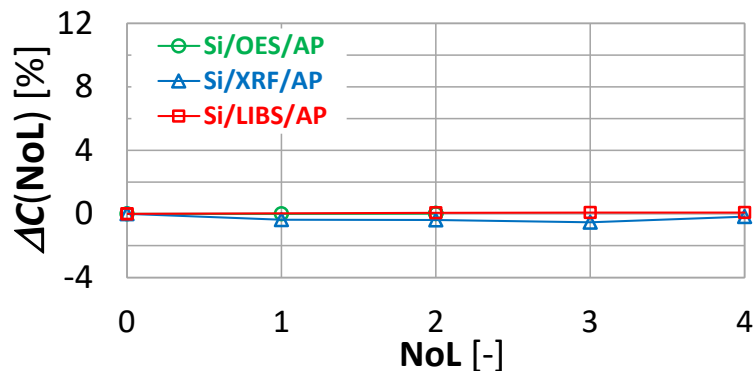

Emalia olejno-ftalowa / CuZn15Sn3

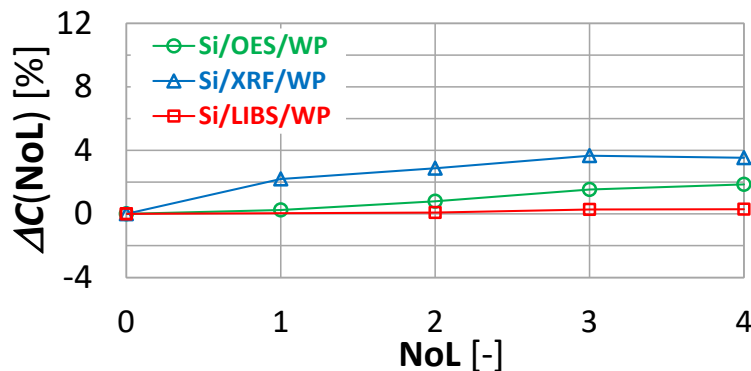

Wpływ powłoki lakierniczej – wyniki dla Si

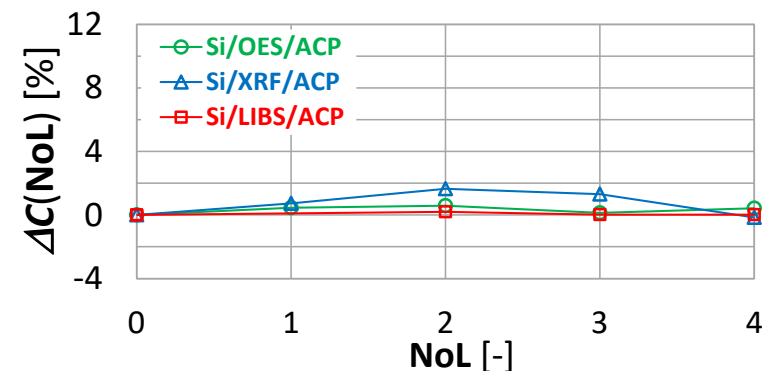
Alkidowa / CuZn38Pb2Al

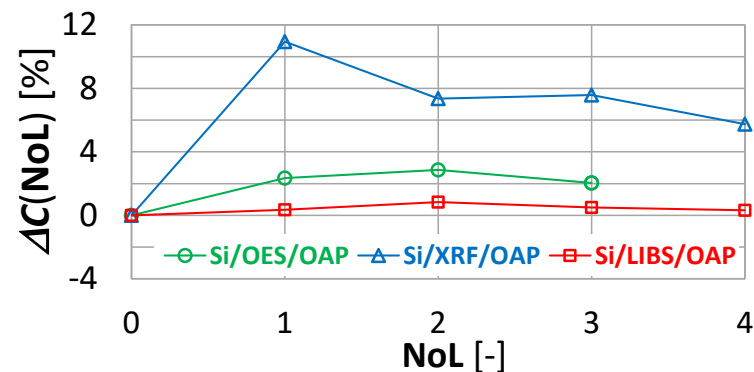
Wodna / CuZn40Pb2

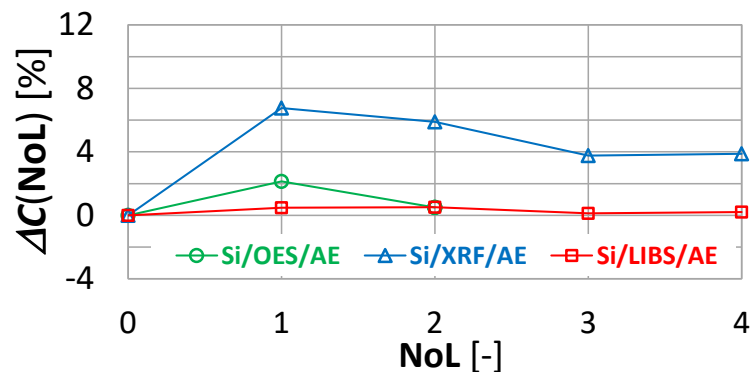
Antykorozyjna / CuZn15Sn3

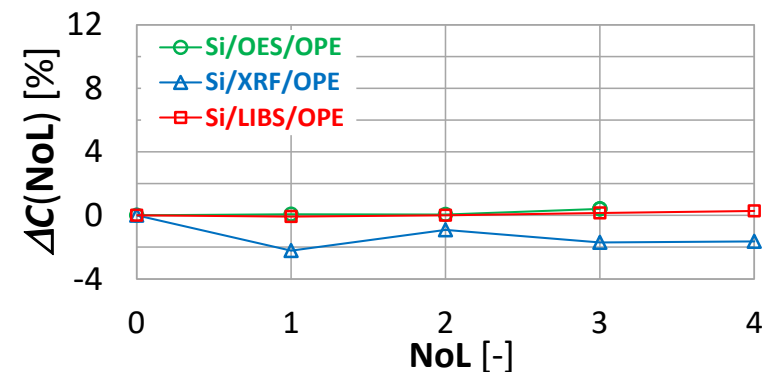
Olejno-alkidowa / CuZn42Pb2

Emalila akrylowa / CuZn24

Emalia olejno-ftalowa / CuZn15Sn3

Wnioski

- Chropowatość powierzchni powyżej wartości $R_a > 2\mu\text{m}$ istotnie wpływa na dokładność pomiaru składu chemicznego
- Konieczność przygotowywania powierzchni próbki poprzez przeszlifowanie papierem ściernym
- Powierzchnia pomiarowa nie powinna być piaskowana
- Powłoki lakiernicze przed pomiarem powinny być usunięty
- Zalecane jest okresowe sprawdzanie spektrometrów przy użyciu próbek wzorcowych

Dziękuję za uwagę

Prezentowane wyniki są efektem prac badawczych i rozwojowych projektu dofinansowanego przez NCBR numer umowy POIR.01.01.01-00-0283/21.

„Opracowanie metody automatycznej separacji złomu na bazie miedzi wykorzystującej szybką analizę spektroskopową sprzężoną z inteligentną analizą obrazu”